

Axmed Nuur	<p>Maantay oo Isniin ah waxay odayaasha ka doodayaan dhirta miraha leh. Odayaasha ka doodayaana waxaa ka mid ah Fiqi Buraale, Saciid, Aw Daahir, Dhegaweyne iyo Axmed Nuur oo qaybinaya.</p> <p>Geedka u horreeya oo aan ka doodi doonno waxaa weeye geedka Berdaha la yiraahdo. Waa tii ay maahmaahdu dhahaysay: "Miro Berde cayayub baa loo cunaa".</p> <p>Waxaan ku horreysiinaya Fiqi Buraale.</p>
Fiqi Buraale	<p>Haddii aan ka hadlo intii aan ka garanaayo, Berduhu waxaa weeye geed weyn oo ballaaran oo caleen waaweyn. Berdaha wuxuu u badan yahay had iyo goor inta didibka ah. Saynu ognahay, dhulka waxaynu niraahnaa meelina waa Mamac meelina waa Didib ah ayuuna u badan yahay. Miraha berdaha waa miro aad loo shafeecsado; laba nooc baa loo kala cunaa, saan anigu u aqaan, inta uu qaradha yahay oo marka uu Gahayro lama cuno. Hase yeeshi marka uu bislaado yaa waxaa la yiraahdaa waa Dhuguc. Marka sidaana waa loo cunaa marka uu dhugco. Marna inta la soo guro baa la kaydiyaa oo waxaa la yiraahdaa Dhuubaan oo marka dhirta la isku daro buu sida Timirta u macaan yahay oo marka asaga la kala jeexo sida Darayga. Ma laha qanjirro iyo wax qurun ah oo kale ma uu laha. Wuxuu leeyahay xoogaa yar oo sida xoolaha carrabkooda, sida kan löda oo xanafta leh ayuu ku leeyahay xagga uurka. Waxaa weeye miro aad u macaan. Aad bay soomaalidu u isticmaashaa, Dhuubaanna waa ka dhigataa. Sidiisana markuu bislaado waa la cunaa, waana geedaha la qaddariyo oo geed abaareed loo yaqaan. Weliba waxaa intaa dheer, haddii la daqro oo godin lagu dhifto xabagta ka soo baxda oo dadku wuxuu ka dhigtaa Xanjo. Xanjadaasuna waa adag tahay oo tan markiiba dhammaata ma aha. Marmarna laamihiiisu isaga oo aan Raandhiis uusan lahayn oo meyrax wanaagsan. Dhallinyarada waa tan ku falaadda oo intay soo goosato yeey istiraahdaa bal mayrax ka dhigo. Laakiin malaha waxaa mayraxda ku roon Darayga. Marka geedkaas aniga intaas u dhaafi maayo. Marka kale waxaa la yiraahdaa: "Miro berde duuduub baa lagu laqaa". Waxaa weeye geedkan mirihiisa waxaa hoosta ugu jira Dirxi. Haddii aan duuduub loo cunin oo la jeexo lama cuni karo. Inkasta oo maahmaahdu ku baxday Berdaha kan dirxiga ku badan yahay waa Darayga oo aalaaba ma uu yeesho dirxi berduhu.</p>
Axmed Nuur	<p>Daraygu waa geed cajaa'ib badan, waana geed aad iyo aad u weynaada oo dhirta waaweyn buu ka mid yahay, waa cad yahay, caleeemo balballaaran ayuu leeyahay asaga iyo berdahuba waxay ka baxaan dhulka didibka ah.</p> <p>Haddana waxaan ku wareejinaya Aw Daahir Afqarshe.</p>
Daahir Afqarshe	<p>Geedka la yiraahdo Berdaha manaafacaadka lagu sheegay waa badan yihiin, waana aan ku raacsanahay, intaa uu sheegay Fiqi Buraale. Waxaan ku kordhinayaan anigu inta aan ka aqaan, berduhu, dhirta Soomaaliya ka baxdaa waa geedka u weyn, quwadiisa marka la eego. Dhulka uu ka baxaana waa inuu yahay dhul didib ah, xididkiisuna waa inuu meel daloosha haysto oo laga yaabo inuu biyo haysto oo meel</p>

uun ka gaaro xididkiisaa dheeri waa labo. Berdaha caleentiisu, inta aan aqaan geed Soomaaliya ka baxa waa kan ugu caleen balballaaran. Berduhu, geedkaa magaalada Xamar ee la yiraahdo Beedaaniga, ayuu weliba xoogaa ka sii caleemo balballaaran yahay. Marka ay abaarta tahay, caleentiisa haddaad ruxdo oo aad xoolaha u soo daadiso, in yar oo aan waxba ahayn baa neef walba deeqeysa oo caleemaha siyaadada ah waa leeyahay. Berdaha, xagga miraha, geed ahaan waa kan ugu miro wanaagsan, haddaynu Soomaaliya saraca ka baxa eegno. Waayadii ay dunida ay colaadda iyo waxaasu jireen oo uu dadka qaar cayroobi jireenna, dhirta lagu noolaa, geed ahaan asagaa ugu wanaagsanaa. Reerkii soomaalida ahaa oo geed berde ahoo qur ah hoos fariistay oo sannadkii laba jeer u baxo yiqjinay oo shimbiraha ka cayrsan jiray marka uu bislaado, waxay ka cunaan mooyee waa war jireen oo xashimo bay ku guri jireen. Reerkaas guri dhan bay sameyn jireen illaa waa geed weyne oo raashin muddo loogu tala galay ayuu asaga samaysnaa. Marka ay shimbiraha ka dhabaa oo geedkaa ka shaqaysataan, dad dhan oo soomaali ah yaa ku soo gaaray oo waagii dambe xoolaystay oo laga yaabo geed qurihi inuu anfacay. Marka, geed soomaalida u baxa oo geedkaas ka nacfi badan ma jiro. Mirihiisa, sidii horeba loo sheegay, waa macaan-dhaaf oo wax la mid ahi ayan jirin. Waxaa uu cajaa'ib leeyahayna waa marka mirihiisa la qallajiyo oo milicda loo dhigo oo uu noqdo dhuubaanta. Marka, sidaana waa loo cunaa, haddii la doonana subag baa lagu daraa, waana kan waaweyn oo geedkan Sabiibka la yiraahdo ee suuqa lagu iibyo iyo isaga lama kala yaqaanno, kolka uu qallalo xagga macaanka. Geedka berdaha ah, hora qiime weyn soomaalida ugu fadhiya weeye, haddase waxaad mooddaa in malabkii laga qaaday oo geedkii nafci laguma hayo. Berdaha miro yaryar buu bixiyaa, markiibana waa soo dhacaan. Dhulka inuu risiqii ka wada dhammaaday yaabad mooddaa oo uu cirif ku yeeshay. Haddaan idin kugu daro, geedka daraya ah intaba waa ka baxaa didibkana waa ka baxaa. berduhuse kama baxo mamaca oo weligii berde mamac ka baxa lama arag. Darayguse labada dhanba waa la saaxiib, sida Gobkuba yahay oo dhir caynkaas oo kale ah oo meel walba buur iyo bannaan iyo ciid iyo meel walba raacda ayaa iska jira, laakiin berduhu waa ka gaar. Soomaalidu waxayba tiraahdaa: "Berdaha ayaa yiri didibey aan kugu baxo, markas bey tiri: Waa igu xidideysanaysaa; habeenkii buu baxay oo uu xidideystay. Marka berduhu wuxuu saaxiib la yahay meel didib ah". Darayga waa geed sidiisa oo kale u baxa oo caano leh oo quwad weyn oo xaggaa laga kala aqoon ee xoogaa ka caleemo yaryar; markaasuu isaguna marka uu mireysto waxaad mooddaa Naase oo kale oo dhinaca isku wada haya oo sida geedkaas mirahu bixiyo aadan malaynayn. Markaasey mirihu, gacanta la soo laabo, tatoomo bay la ekaadaan; isaguna waa ka miro waaweyn yahay, marka uu yahay Gahayrka ee aanu bislaanin asaga waa la kariyaa oo dad baa cuna oo raashin buu noqdaa. Kan horey aanu soo sheegnayse lama cuno illaa uu yar jilco oo uu bisaylkiisu dhow yahay. Keer mirihiisu waa guduutaan, waana weynaadaan oo sidaas baa loo cunaa. Isaguna cajabtiisu waa marka la qallajiyo mirihiisa oo isagana, sidii aan soo sheegnay, laga dhigto Dhuubaan yuu asaguna kana sii miro waaweyn yahay, macaankana la mid yahay, waana la waraa. Markaas baad waxaad arkaysaa dad

laguba sooryeynayo kaa iyo subaggii oo daray iyo subag la isku daray waa waxyaabaha sharafta weyn ay soomaalidu u taqaan oo maanta nin kuu soo hargala haddaad labadaa hayso oo aad xoolihii ka gaarsiin weydo ama soor kale oo magaalo uu jamta ka saarayaa.
Darayga iyo Berdhaa waa saaxiib, waana laba geed, waana dhirta aad iyo aad uga qaybqaatay hawlahaa waaweyn, dhulka soomaalida markii uu nacfigu yaraa.
Bal haddana, anigu intaas ayaan ku dhaafayaa.

Axmed Nuur Daahirow, marka waxba kama aadan tegin, laakiin waxaad tiri: Barduhu waa geed aad ugu horreeya, laakiin markii la isku eego asaga iyo Canjeelka, canjelka aaya horreeya. Run ahaantii canjeelkaa miro macaan oo ka fiican oo aad iyo aad uga horreeya. Barduhu waa geedka ku xiga ayaan oran karaa; laakiin ma oran karo bardhaa horreeya. Labadaas geed dadka ay u wada baxaaan haddii la isku eego waa loo kala guuraa oo canjeelku wuxuu ku xigaa timirta.
Intaas ayaan ku daray, Siciidow maxaad ku dari lahayd?

Siciid Geedkaanu, sida loo sheegay, weeye. Waana geed, sida loo sheegay, qiimo weyn leh. Geedkan bixiddiisu waxaa weeye, meel oomane ah kama baxo oo meelaha biyaha leh ayuu u badan yahay oo didibka ah. Didibka waxaad mooddaa inuu ciidda kale ka jilicsan yahay oo sidaas baa xididkiisuu u dheeraadaa. Weligiina meel god ah ayuu mar walba salka ku hayaa oo xididdadiisu u arooraan meelaha gododka ah. Geedkaas didibkan ayuu buu u badan yahay; mirahiisuna sida dhirta kale caleemaha hore kama baxaan ee jirriddiisa uun bay ka baxaan. Geedka jirriddiisi bey waxay uga soo baxaan sidii laan yar oo kuusan. Dabadeed halkaas baa mirihii iska foofaan oo jirriddiisi bey ku wada safan yihiin. Cuntadiisa waa sida la sheegay oo aad iyo aad bey u wanaagsan tahay. Geedkaasu waxaa weeye geedihii waagii hore la isticmaali jiray, laakiin hadda Bariid iyo Baasto baa loo beddeshay oo lama isticmaalo maanta. Waagii dadku miraha isticmaali jireen wuxuu ka mid haa dhirta aad loogu faano. Maahmaahdiisana waa tii na loo sheegay, waxaana weeye, mirihiisaa gudaha waxaa ka gala bahallo yaryar oo mar haddii la kala jeexo, qofku waa ka wiswisayaa marka hore oo saas bey ku timid maahmaahdu "duuduubkaa laysaga laqaa". Laakiin markuu qallalo ma laha bahalladaas oo intuu qoyan yahay bay bahaluhu ku jiraan. Geedkaas anigu intaa baan kaga baxaayaa, waanaad mahadsan tahay.

Axmed Nuur Geedka bardaha la yiraahdo iyo darayga labadaba mirahooda wax baa gudaha uga jira. Marka waxaa la yiri: waxaa jira Laf Qurxub, Qanjicir kulli waan garanay. Marka berdaha iyo darayga waxaa ku jira wax la yiraaho Qanjicir. Reer-bari haddaan nahay waxaan niraahnnaa Qanjicir, yacni wax qanjicir oo kale ah oo yaryar oo aan qurux badan lahayn oo aan sii adkayn oo aan ahayn sida timirta, qurxubna ma aha sida canjeelka.
Marka waxaan ku celinaya Dhegaweyne. Dhegaweynow maxaad u taqaaniin bahalahaa yar yar ee gudaha uga jira?

Dhegaweyne Horta, Dhirtu waa dhir wax badan aynu isticmaali jirnay waana kala

waaweyn yihiiin. Waxaa laamo dhaadheer oo balballaaran bixiya daraya, berduhuna caleen ballaaran buu bixiyaa waana geed nacfi badan. Wixii hore ee odyaashu ka soo sheegeen, anigu in kale kuma kordhin karo. Waxaan ogahay inuu leeyahay Asal aad u guduudan oo sheygii la geliyo aan asal dambe loogu noqonayn oo aannu gashanno wadamaha, asalkiisuna dhiig oo kaleeto yahay. Waagii horana, sida odyaashe sheegeen oo sidaa Daahir Afqarshe u sheegay, dadkii cayroobay ee Darawiish ka soo baxsaday baa iska qabsaday oo sidii xoolaha isugu laayey oo waxay diidayeen in la la qaybsado oo dadkii bey u diidi jireen. Waxay meel ka wada baxaan geed la yiraahdo Heeri oo Higle la yiraa, markay labadaasi isku bislaadaan, dadku waaba ku guduudan jiray oo raashin kale ma ay dooni jirin. Dhawaan markii la xoolaystay baa la isaga tegay. Dadkii ina Cabdulle Xasan ka soo baxsaday oo bardayaasha u yimid waaba qaybsadeen oo markaa iska hoos-fariisteen.

Axmed Nuur

Su'aashii weli wey taagan tahay. Wuxaan ku celinaya Fiqi Buraale. Fiqi Buraalow, waxaa yaryarka ah ee gudaha ku jira magacooda ayaan u baahan nahay.

Fiqi Buraale

Sidaad u ogsoon tiihin waxaa jira meel magaceeda la yiraahdo Geedomiroleh waxayna u dhaxeysaa Garoowe iyo Laascaanood oo Garammo bey hoos ka xigaan. Geedmirolehdaasu miro kale ma aha ee waa daraya iyo berdaha. Waxaa weeye kayn oo iska siman oo daray iyo berde mooyee aayan wax kale ka bixin. Marka saas baa loo yiri Geedomiroleh. Haddii aynu u noqonno sùaashaadii ahayd marka miraha berdaha iyo kuwa daraya la kala jeexo waxbaa hoostooda lagu arkaa oo waxyabahaas lagu arko marka miraha la kala jeexo, dadku waa ka wiswisaan oo ma cuno. Qaarkood waaba lagu go'aa siiba kuwa daraya. Marka saa loo kala jeexo dadku waa ka wiswisa oo wuxuu leeyahay qanjidho. Qanjidhadaas af yar oo dhuubar bey leedahay. Marka hore, salka hoosana waa in yar oo kuusan oo aad mooddo sidii beero la soo gooyey. Marka qanjidho baa la yiraahdaa oo daraygaa qanjidho leh. Laakiin berdaha wuxuu u badan yahay ama caaradaa hoos ka gasha oo xoogaa sida caarada oo kale ah labada hoosta ka gala. Bahal yar oo duulduula ayaa hoosta kaga jira. Laakiin kulligii ma wada aha oo waxa weeye sida xoolaha cudurku ugu dhasho ayaa markuu bahalkaasu uu galoo markaad saa u kala jeexdo ayaa bahalkaas duulduulaya kaaga soo baxaa oo sida gelmida oo kale ah oo ka sii yar. Marka, magac gaar ah oon hadda xusuusanahay oo bahalkaas loo yaqaan ma uu jiro; laakiin kaa cadcad ee daraya laga gooyaa waxaa la yiraahdaa Qanjidho oo war qanjidhada ka gooy baa la yiraahdaa, oo bahalka sidiisa ha u cunin. Saas baan anigu u aqaanaa.

Axmed Nuur

Waad mahadsan tahay. Aniga ruuxayga saas baan u dhowahay, qanjidh ama qanjidho ama sida kaleba ha loo dhehee. Hase ahaatee, mirihiisu waa hoos dalool oo gudaha waxaad mooddaa inaan wax kaga jirin, markaad fiiriso. Qanjirradaasu gudaha iyo hareeraha ayey kaga safan yihiiin. Aan ka sii gudbo oo aan berdaha iyo daraya ka baxno oo waxaan u gudbaynaa Murcood. Geedkaa murcoodka ah maxaa la yiraahdaa, xagguse ka baxaa? Kolba Banaadir buu ku badan yahay.

Waxaan ku celinayaas Fiqi Buraale.

- Fiqi Buraale Horta, geedkaa murcoodka la yiraahdo ma maqalkiisa mase araggiisa?. Geedkaa murcoodka la yiraahdo, meel uu ka baxo, anigu ma arag. Hase ahaatee, mirihiisa ayaan arkay oo waxaa laga helaa gobolka Benaadir, koonfurta inay raacsan tahay iyo in kale war kama hayo. Laakiin, kolley Xamar waa lagu iibyaa oo waa la waraa oo geed baa la dul-saaraa. Mirahiisa ciyaalkaa iiibsada, waa gudguduudan yihiin, laakiin geedkiisa ma aanan arkin. Mirahiisu waa dhanaan oo macaan saas ah ma laha.
- Axmed Nuur Horta, murocoodku waa saad shegayso oo magaalada Xamar buu aad ugu badan yahay. Murocoodka waxaa laga guraa geed la yiraahdo Deegaan. Xaggaa degaanka waxaa loo yaqaan Canjeel. Hase ahaatee, canjeelkaasu wuxuu leeyahay labo Qurxubood, marna wuxuu leeyahay saddex qurxubood. Canjeelka waa geed yaab leh oo wuxuu ka baxaa dhulka buuraha leh, isagaana geedaha u miro macaan oo waa Timir oo kale. Canjeelka midabyo badanna waa leeyahay oo waxaa jira mid mirihiisu sida timirta dhuguc u yihiin. Mideysan mirihiisu fiicneyn oo timirtu waa tan noocyada badan oo u kala baxda Basri iyo Sheehaari oo wax walba leh, oo sida daayeerka dadka ugu dhow yahay buu canjeelka timirta ugu dhow yahay. Sida timirta eeyan isu midka ahayn oo mid baad timir moodeysaa, midaan fiicnayn oo casada oo inta la waro baa la dhigaa oo waxaa la yiraahdaa Dhig. Markiisa hore waa qaraar oo Diga-Dhig iyo Dhugac yaa la kala yiraahdaa canjeelka. Marka murcoodka dhulka kan ka baxa waxaa laga soo guraa geedkaa la yiraahdo Deegaanka. Haddaan anigu haybiyey waxa deegaanka la dhaho, wuxuu noqday dhirta midka ugu alwaax fiican uguna qiimo badan Soomaaliya ayuu noqday.
- Waxaan ku wareejinayaas Siciid, bal murcoodka siduu u arko.
- Siciid Aniga aragtideyda, murcoodka iyo canjelka waxay ila yihiin laba geed oo aad u kala duwan amaba yihiinba. Taas waa ku diidanahay Ahmed Nuur, saababo badan awgood. Haddaan murcoodka tilmaan ka bixiyo waxaa weeye geed aan aad u weynayn, caleemo yaryarna waa leeyahay. Mirihiisu waa sida Fiqi Buraale u sheegay oo waa kuwa Xamar laga helo oo dadku waa wada yaqaaniin. Markuu bislaado diirka haddii laga dillaacsho waa macaan, laakiin wuxuu leeyahay xoogaa car ama cadh ah oo u dhexeeya dubka iyo lafta oo marka la cunaayo murcoodka oo lafta xaggeeda loo sii socdo dhanaan ah oo liinta waa ka dhanaan yahay, inta kaleetana hadduu qofka afka gashado waa macaan. Geedkiisuna caleen yar yar buu leeyahay oo u eg caleemaha xamurka. Haddaynu hadda eegno oo baarnana meel dhow oo dhow baa laga helaa oo inakama dheera. Canjeelkuna waa geed weyn oo wuxuu leeyahay waxa geedaha oo geedaha aynu ka sheekaynayn oo geedaha waaweyn buu ka mid yahay. Murcoodka wuxuu leeyahay qodax taagan oo aan aad u dheereyn oo qodaxda jeerinka oo gaaban ah. Murcoodka, geed har leh ma aha oo har weyn ma leh; laan laan buu u baxaa oo haddaan anigu arkay kuwa kan dhankaa bariga iyo kuwa halkan ka baxa kuwa Bari baa waaweyn. Kuwa halkaa aad bey u miro yar yar yihiin, oo kuwa kale aad bey mirahooda u weyn yihiin oo la

eg yihiiin kuwa liinta dhanaan oo xoogaa bey ka waaweyn yihiiin, waana sida uu sheegay Fiqi Buraale oo miraha markii ay bislaadaan waa guduudanayaan, yacni guduud raac bey noqonayaan. Bal geedkaas tilmaamihiisa dib ugu sii noqonno. Haddana Ahmed Nuur baan ku celinayaa.

Axmed Nuur

Horta waa meel yaab leh oo dadkaan Benaadir joogaa, haddaan haddeer tagno waxaynu arkaynaa laba geed oo la iibinaayo beynu suuqa ku arkaynaa. Labadaa geed oo la iibinaayo mid waa kuuskuusan yahay oo waa dhanaan, mid kaleeto waa mid yar yar oo kan kale ka duwan oo markaad weydiiso waxay ku dhahayaan: murcood weeye. Labadii geed mid walba waxaa lagu sheegayaa murocood. Kolkaan warsannay oo geedkan aad u weydiinay oo niri: Heedhe geedkan horta ka labada miraha qurxubtaa leh oogada waa isaga egyihiin oo mid walba waa guduudan yahay, canjeelka xaggaa ahaana waa madoobaan jiray oo sida timirta buu madoobaan jiray. Markaad aragto canjeelka timirta waa la egyptahay oo labadii lafood wuu leeyahay, goortaad dhambasho labadii lafood waa leeyahay oo mid waa kuuskuusan yahay oo waa dhanaan yahay. Goortaan weydiinno labada waxay leeyihiin waa murocood. Garan weynaye, bal waxaan ku celinayaa Fiqi Burale.

Fiqi Buraale

Horta aniga intaanan kuwaa u gudbin wax baan idin xusuusinayaa. Wuxaan idin xusuusinayaa dhirta koonfureed oo khusuusan Benaadir iyo dhirteennu arki jirray wey isu egyihiin waana kala duwan yihiiin. Wuxaad eegtaan bil matal, cadaaddeynu arki jirray oo xabagta aanu ka cuni jirray ma aha seynu ku arki jirray oo wixii ka duwan. Quracii aynu arki jirray waa ka duwan yahay quraca haatan. Geedaha haddaad eegto gargarrada iyo sifaarka waa ku yaalliiin dhulka, laakiin waa ka duwan yihiiin dhirtii aynu arki jirray oo waxaad mooddaa in ciiddii ay ugu wacan tahay kala duwanantooda oo dhir si qurux leh bey u baxdaa oo qalbigaaga wanaajisa oo udgoon leh oo wanaagsan. Taana waxaad mooddaa in dhirtaas sidii loo gurayey oo loo dhammeynaayey inay boqol jeer isbeddeshay. Haddaba sidaas awgeed, mirahakan suuqa la dhigo mid waxay yiraahdaan Deegaan, midna waxay yiraahdaan Murcood. Labadooda mid wuxuu u sii egyptahay mirihii xammurka ama sidii mirihii gobka oo waa kan ay yiraahdaan deegaanka. Murcoodkana waa yaraha kuuskuusan yahay oo waxaad mooddaa inuu xoogaa liinta ka yar yar yahay, laakiin biyo biyo buu leeyahay. Markaad eegto waxaad moodeysaa in dhirtii kala badan tahay oo iminka canjeelkaa, uu Axmed Nuur sheegay, iyo ka deegaanka mirihii waa isku egyihiin waana kala duwan yihiiin. Wuxaad mooddaa sida dhirta u kala badan tahay inay markii hore isku dhir ahaayeen laakiin sidaa dabeecaddu u kala beddeshay oo u kala beddelmeen.

Axmed Nuur

Niman xaggaana yiqiin, xaggaana duunyo ka sameynaayey, kuwo walaalahay ah oo aan weydiiyay waxay yiraahdeen: Geedkaasi waa Canjeel oo miruhu mirihii uma eka, laakiin laftu laftii waa u egtahay. Geedkii muqaalka canjeel uma eka, laakiin weynaantii canjeelka wuu leeyahay oo canjeeku waa kan aad u weynaada. Marka, halkaa aan ku dhaafno canjeelka iyo deegaanka.

Waa isku dir canjeelka iyo deegaanka. Canjeelku waa geed aad iyo aad u weynada oo wuxuu leeyahay caleemo balballaaran, jiriid weyn buu aalaabaa yeeshaa, laamo lugtoole ah waa yeeshaa. Canjeelku wuxuu aalaaba ka baxaa dhulka sarreeya iyo qararka, wuxuu leeyahay miro aad u macaan badan oo kala nooc ah oo mirihiisu lama caddadi karo, laakiin waxay ku dhowdhow yihiin timirta oo waa taan horeba u sheegay oo timirtuu xigaa, derejada saddexaadna waa berdaha. Marka canjeelka daayeer ayaanba laga dhicin karin, sì kastoo aad yeesho. Canjeelka Bari sì daran buu uga baxaa iyo buuraha Sanaag. Wuxaan moodayaa geedka ugu tirada badan oo buuraaha ka baxa inuu yahay canjeelka. Laakiin geed walba laba kun oo daayeer ayaa hoos fadhiya oo looma dhowaan karo oo isaga ayaa ilaashada. Canjeelka iyo geed kale oo xabagta laga gurto labadaa looma dhowaan karo oo isaga iska qabsaday. Marka daayeerkha waa geedka kaliya oo uu ku nool yahay oo cid kale uma oggola, qofkii ugu galana wuu kula dagaallamayaa. Daayeerku markuu canjeelka haysto miro kale ma doono. Laakiin markuu canjeelka waayo miraha kale buu doontaa. Geedkaa caleemihiisa xoolaha waa loo jaraa oo waa lagu abaar baxaa. Canjeelku waa geed-abaareed oo caleentiisu ma dhacdo, har fiicanna waa leeyahay oo aad buu u qabow badan yahay. Haddii meel geed canjeel ahi ku yaal, meel kale lama tago. Waxaa la yiri, geedkaan bilcilka la yiraahdo baa asagu qabow badan, laakiin haddii meesha canjeel ka dhow yahay geed kale cidi ma tagto. Hadda waxaa la ogaaday inuu yahay geedaha kan ugu loox fiican. Geedkan maadaama uu deegaanka la dir yahay, laakiin sida Fiqi Buraale sheegay ay kala geddisan yihiin. Deegaanku nus-ka-nus waa canjeel weeye. Laakiin xaggaana canjeel baa looga yaqaan. Haddana waa geedka alwaaxda ugu fiican oo qori-doonyaadka laga sameyn karo oo waxaa laga sameyn karaa doonyo tobantun qaada. Waxaan u gudbayaa geedka la yiraahdo Qurac. Waxaan ku wareejinayaa Daahir Afqarshee oo nooga hadlayaa geedkan quraca ahi faa'iiddadiisa, siduu yahay, dirkiisa, inta la dir ah, iyo miraha ka baxa.

- Daahir Afqarshe Mahadsanid. Maalin dhoweyd quraca waa taabatay lagumase dheeraan. Quraca waxaan u aqaannaa Damal iyo Durruje iyo Sincad saddexdaa qolo ayuu u kala kacaa oo saddexdaba waa la harsadaa; waxbaa lagu ootaa, waa dhirta waddankeenna qaaliga ku ah oo wax weyn ka tarta. Wuxuu leeyahay Qabco ama Dhaameel qofba siduu u yaqaan. Mid waa la cunaa oo waa macaan tahay oo dadkuba waa cunaa, duunyadna waa cuntaa. Midda damalka ka baxdaa waa kharaar tahay oo waa qoob qooban tahay oo sannadka ay baxdo oo ay aad u fara badan tahay oo riyaha iyo geela loo guro iyaga hadalkoodaba iska daa. Hasha aad waxaa bartana baruur maba kici karayso maalintii iyo habeenkiina waxay doonaysaa markay laba saacadood joogtaba waa dilaacaysaa oo waa in aad markiiba godosho inta ayan kaa candho beelin. Waxaa loo amaanay xoolahaa nooc walba u cuna, laakiin geela iyo riyaha iyaga hadalkoodaba iskaba daa. Marka qabcada iyo Dhaameelka oo uu qofba sì u yaqaan yaa ka baxa geedkaa quraca la yiraahdo oo saddex nooc noqda oo aan idin soo sheegay. Geedkaa wuxuu leeyahay mayrax aan taas oo kale jirin oo mayraxda kale oo dhan ka wanaagsan oo haddeynu eegno geedkan xoolaha lagu

waraabiyo aa wadaanta dawliskeeda oo ceelasha dhaadheer iyo dhulkaas wax lagaga waraabsado xaringga xiggiga ah farahaaduu googbynaya, galoolkana marka horeba wuu jabayaa. Geedka quraca la yiraahdo liilan weeyaan oo dawliskaas intii laba sanadood ah baa xoolaha lagu waraabinaya. Lammadaadi xariir loo tidcay bay liili ka joogtaaye. Dawliska xariggiisa waa inuu Damal yahay oo geedkii kale oo aad ka samaysataaba waa dhaman yahay oo ku dhibaayaa. Haddaad ka sameysatid kuwaan doonyaha iyo maraakiibta loo sameeyo e qaybaarta ah faraha oo dhan buu ku goynaya, galoolkana iskaba daa. Dhirteenna kale mayraxda caynkaas uma laha. Dawlis haddaad aragto waa inuu noqdo mid damal laga sameeyey oo quraca ka yimid oo goor walba iska liilayaa uun. Waa geed cajaaib leh oo waxyabo badan ka qaata waddankeenna. Mayraxda intay hooyooyinka qod ka soo gooyaan ayey yar halwiyaan oo xoogaa hah ah buu leeyahay oo hahdaas bey diidayaan oo qootin la yiraahdo. "Quraxdaan qaymi lagu darin waa qootin liil daran" oo waa tuu wiilka markuu gabdhaha ku yara sayrayey ku lahaa. Geedkaas qootinka ah ee loo goynayo waa la yar raminaya oo mayrax baa laga diirayaa oo qootinkaa mayraxdiisu waa inay noqotaa, rarada xariirta ah mayraxdiisaa cad iyo dunta iyo waxyabo kale ee wada gaar ah yaa lagu kala xardhaya oo lagu kala goynaya oo qiimo dhereaad ah buu inoo leeyahay, ooddiisana hadalkeeda iska daa oo bahal ma soo maro meel qurac lagu ooday. Qurucu qiimaha siyaadada ah buu inoo leeyahay. Wuxuu kaloo leeyahay geedaan la yirahdo qabcada isagay u badan tahay. Marka ay xoolaha abaarsadaan, geedka lebiga la yiraahdo iyo usaga weeye geedaha sagaarada lagu dabto oo ay miraha u soo doonato oo Qabco baa la yiraahdaa, oo usagey u sii badan tahay oo ka dhaccaa. Waxyabahaas oo dhan buu leeyahay geedkaas quraca la yiraahdo, bal hangoolka, godinta iyo kuwaas hadalkoodaba daa, xididkiisa markay haweenka dhigaha ka dhiganayaan hadalkoodaba iska daa. Geedku waa geed qiimo badan oo aan laga sheekayn karin.

Axmed Nuur

Horta geedkan quraca ah aad iyo aad buu munaafacaadkiisu u badan yahay, sida Daahir Afqarshe u sheegay, waana geed aad iyo aad qiimo badan dalkeenna ku leh; wuxuuna ka mid yahay dhirta saxaraha ka baxda. Geedkaa waxaa loo malaynaya magaciisa "Qurac" afkii reer Kuush ee Masaaridii hore oo waxyabaha loo daliishado facweynaanta afkeena uu yahay erayada ka midka ah ayaa muuqata. Masalan haddaad aragto Rac, Qorrax iyo caynkaas dhaca oo raca ah waa afkii Masaaridii hore. Marka isagu waxaa lagu tirinaya dhirta kan ugu da'da weyn inuu yahay oo waxaa jirta dhir saddex kun oo sano jirtey. Horta geedka waa geed aad iyo aad u qiimo badan weeye. Waxaa kale oo geedkaasu leeyahay oo aan ku noqdo waxyabaha soomaaliga ah oo aan dhinacaa ka baarayno. Horta marka ugu horreysa wuxuu leeyahay Ubax xay ah oo waxaa la yiraahdaa markuu baxayo oo uu miro bixinayo horta wuu xayaa, kaaga darane, laba geed weeye oo geed lab oo xay-lab la yiraahdo iyo Xay-dhedig weeye. Marka wuxuu baxaa bishi Abriil la yiraahdo oo markaas baa xaygiisu baxaa. Xaygiisu xilli buu ku baxaa oo isaga iyo timirta mar bey wada xayaan. Isagu ubaxiisa waxaa la yiraahdaa xay-cad. Marka xaygaasu

wuxuu kala yahay xay-lab iyo xay-dhedig, sidaan horey u sheegay. Markuu xayo, xaygu waa dhacayaa wuxuuna dhalayaa wax la yiraahdo Dhimbil. Dhimbil baa ka duulaysa. Markay muddo joogto oo dhowr bilood ayey misna waxay isku beddeleysaa Caleelyow. Caleelyow markey ka baxdo ayey waxay noqonaysaa Qabco. Marka u horreysa geedkaas wuxuu bixiyaa Ruqur wax la yiraahdo oo yar yar ah. Ruqurtaasu waxay noqonaysaa Xay, xaygaasuna Dhimbil buu isu beddelayaa. Dhimbishu markey muddo joogto Caloolyow bey noqonaysaa oo waxay yeelanaysaa Qurbux. Qurxubtu markey heerka caloolyow ka baxdo ayey qabco noqonaysaa. Mirihii oo qobco la yiraahdo intaas oo heer bey maraan.

Waxaan ku wareejinayaa Dhegaweyne.

Dhegaweyne

Quraca anigu si baan u aqaan, waxaad sheegaysana ma leh oo waa kaaga aqoon roonahay, haddii run la doonaayo oo waa geedka soomaalidu ku xiddigiso. Jiilaalkii geedkaas baanu ku xiddiginnaa, dooggiina isagu dhirtaas buu ku jiraa oo asagu macno ma leh. Jiilaalkii mar waa muruxsan yahay oo caleemba laguma oga. Indhaxameed oo dhan iyo diraacdaba laba bilood waa muruxsan yahay, bisha saddexaad wuxuu soo saarayaa manka. Mankaas baa sagaaro iyo waxaro cunayaan oo ka guranayaan. Bisha Habar-Ari la yiraahdo oo cirku da'ayo buu magool ku dhufanayaa madow oo caleen cusub baa ka soo baxaysa, markaa roobka baa la filayaa oo waxaa la yiraahdaa xilli baa jooga ee quracii ma soo saaray mankii. Mar hadduu barbarna ka cawlan yahay, barbarna caleenta aad u madow ka saaro, weli waa dhimman yahay. Markuu isa soo saaro oo magool miiran noqdo waa geedka aanu ku xiddiginnaa oo waxaanu ugu xiddiginnaa jiilaalka in roobku noo da'ayo, Ilaahay baa roobka hayee. Magoolkaa hadduu saaro cir baa la filayaa madow, waana taanu oran jiray, markaanu geela u heeseyno: "Madoobaha qurac, oo mankii riday magool riday markaa waa inuu magoolka saaraa" oo waxarahaa loo gooya, arigaa loo gooyaa oo sida loogu goynaayo cirku ku da'aa. Marka raggii horena waxay oran jireen saddex boqol sano ayuu gaaraa. Boqol waa Sancad boqolna waa Damal, boqolna waa Dogob oo boqol sano dogob ahaanayaa baa la yiri. Boqol hore waa Dimcad oo yaraha carruur buu xisaabsan yahay, boqol dambana waa damal, boqol dambana waa dogob. Saddexdaa boqol buu quracu jiraa baa la oran jiray. Marka nafcigiisa sow u badan yahay waa qabcadaa iyo magoolkaa. Labadaas buu ugu nacfi badan yahay. Dhanka kale dawliska uu sheegay Daahir Afqarshe waa tii la isku qabtay oo la yiri waa Qabo iyo ma haa ee waa Qurac. Mayraxda xaraggiisa biyaha bey cabtaa, markaasey dibirtaa oo weynaataa oo dawliskaasu mar hadduu qoyo xabkaa xoolaha loogu shubaa iyo dhagaxu midna wax ka dhibi maayo oo waa dibiriyyaa oo biyahaas buu cabayaa oo marka uu hadhow engegona waa wax dhuuban. Marka nafciyadiisu rarardaa Daahir soo maray oo waxaas ku noqon maayo, oo kebeddaa lagu barxaa oo kebedda isaga iyo galoolka waa isku barxan yihiin, rarada googoosyada ahna wey barxan yihiin, qabcana wuu bixiyaa. Qabcadaasu mar waa curdan oo waa cusub tahay oo waa marka ariga iyo geel cunayaan; marka dambe xataa dadku waa cunaa. Marka ay engegto oo ay noqoto Qabac oo ay caddaato, dadkuna waa cunayaan xooluhuna waa cunayaan. Marka

hore ama gahayrka ay tahay oo ay qoyaan tahayna xoolahaa cuna oo dadku ma cuno.

Axmed Nuur

Waan ku soo celinayaaye ee hal aan ku weydiyo. Halkaan anigu doonaayo waxaa weeye mirihii maraaxisha ay maraan. Kuuma diidani nafaca uu leeyahay, illeyn waxaynu ka hadleynay dhirta miraha leh. Marka mirihiisa ayaa waxay maraan saddex marxaladood. Marka anigu waxaan rabay inaad wax iiga sheegto saddexdaa marxaladood oo ay maraan oo ahaa: marka hore, qurxub yar buu soo saarayaa oo waxaad mooddaa wax madmadow oo geedka ka soo baxay. asagu dhirta qodaxda leh ayuu ku jiraa, jirdo waaweynne waa leeyahay, hadba sì buu u baxaa oo waa sida Aw Daahir Sheegay.

Waxaan ku soo celinaya Fiqi Buraale, bal asaguna wuxuu ka dhihi lahaa.

Fiqi Buraale

Aan idin dhexdhexaadiyo. Wuxuu yiri ninkii: "Hawraarey ninba sì kuu yiri, hadalowna ninba sì kuu garay". Geedka quraca ah, horta iskuma hayno inuu da' weyn yahay. Aniga cilmi ahaan uma hayo, laakiin sheeko ahaan waxaan u hayaa quraca dhirta soomaaliyeed kuwa ugu da'da weyn baan aniga sheeko ahaan ku hayaa. Intuu jiro kama war haayo waxaase la yiraahdaa geedkaasu waa dà weyn yahay. Nacfigiisa aanu u soo noqonno. Horta, geedku mar waa dhallinyaro, marna waa mid koray oo adkaaday, sida maska buu hadba dhogordhacsadaa sow ma arkin? Saas buu quracuna isu midibrogaa hadba. Marka uu dimcadka noqdo oo uu koro waa marka la yiraahdo Damal, markaa qodax ma yeesho oo waa qodax yar yar yahay, wuxuu yeelanayaa laamo baxa oo qurux badan oo kala jiidma oo markaad diirto aad la yaabto mulaaxdooda. Waa geedka laga gooyo Daabka ama Hangoolka toosan ee aan qalooc iyo wax kale lahayn yaa ka soo baxa damalka. Wuu gabobaa markaa wuxuu noqdaa Durruje. Durrujahaasu wuu gaabtaa markaas oo qodax ma yeesho; isaguna mayraxdiisuna hah ma laha. Aynu eegno marka sida ay qabcadatanu u dhalato ama caleentiisu u dhalato. Dhowr caleemood buu leeyahay. Sidaa uu isu rogrogoo ayuu isu rogrogaa. Bil matal, waxaad ka dhigtaa iyadoo roob da'ay quraciina uu muruxsan yahay oo caleen uusan lahayn. Waxaa marka u horreysa soo baxa laba nooc: caleeni dhinac bey isaga soo baxdaa, qabcadii buu dhalinayaa oo waxaa dhasha wax Qurfad ah oo intaa la eg yaa dhasha. Kaasu markuu yaraha koro yuu dillaacayaa. Dillaacaa uu noqonayo wuxuu noqonayaa sidii wax yar oo soo baxay oo xay soo noqonaayoo oo gees xay ka noqonaya geesna qabcadii ka ah oo waa marka uu curdanka noqonaayo. Kaasu markuu qobcada noqdo oo uu koro oo sidaa u koro yaa jiilaal dhacayaa oo caleentii baa ka dhacaysa. Caleentaasu markay dhacdo waxaa soo baxaya geed la yiraahdo Man oo geesna caleen buu ka yeeshaa oo caleentiina waa ka dhalataa manna wuu bixiyaa. Mankaasu jiilaalkii buu joogaayaa oo hoos buu u dhacaayaa oo waa daadanayaa oo sagaarada yaa had iyo jeer ku soo ururta, markaasaa laga dabtaa oo hareerihiisa yaa la dhigtaadabinta iyo hoostaba. Mankaasu markuu dhammaado caleentii yaa ka soo daba baxaysa oo magool madow baa soo baxaysa. Marka ubaxaa ugu horreeya iyo qabcadu wey wada socdaan. Markii kurtunkaa yari soo baxo ee aad mooddo, haamaha

marka la lulo, weliba kuwa geela, markay cagaarayaan wax intaa la eg oo kurtun oo kale ah baa soo baxaya, kaasaa ubax noqonaya, qabcuu noqonaya ka dibna dhimbil buu noqonaya, qabcuu noqonaya ka dib waa engegayaa. Qabcada saddex nooc baa loo cunaa. Saddexdaa nooc oo loo cuno: mar curdun ahaan baa loo cunaa. Saddexdaa geedba qabcey soo saaraan. Geedka kan la yiraahdo dimcadka aalaaba qabco ma leh oo mid yar oo koraya oo qodaxdiisu hadday ku muddo lagama kaco oo waa khatar. Qabcada waxaa leh ama damalka ama Duruje. Labadaa geed markii ay qabcadiisu engegto waa la kaydiyaa oo waa la dhigaa, markaasaa la kala dillaacshaa oo iniinaha ku jira laga guraa. Markii iniinaha laga guro waxaa isu soo hara labadii jeex ee qabcada ahoo, dadka reer galbeedka ah waaba tumaan. Markay tumaan tumaan oo budeeyaan yey caano ku darsadaan. Dadna ayadoo sideedaa iska ah ayey cunaan oo iska calashadaan oo waa macaan. Wawaana la yiraahdaa, dadka qabcada cuna ameebaha kuma dhaco. Geedkaa la yiraahdo dimcadkana, haddaad ka diirto mayraxda hah buu leeyahay. Hahdaas waxaa la yiraahdaa ameebaha ayey gubtaa iyo yiridka. Sida gumartaa cadayga looga goostaa. Marka asaguna yiridkuu baabiyaa baa la yirahdaa. Geedkani waa geedka geedaha u nacfi badan, mayraxdiisaana mar waxaa laga dhigtaa tirtire oo sida Qaradada ayaa mayraxdiisa loo sameystaa. Mar haddayan xarig kuu noqonayn waa la feedhaa daahyada ayaa laga lulaa oo la geliyaa xoogaa Asal ah oo markaa waa lagu tirtiraa. Markaa waa geed aad u qiimo badan. Xididdadiisa markay koraan baa laga dhigtaa dhigaha sida galoolka mar dhigahaa lagu sameystaa, mar inta la isku lalamaansho ayaa Gadow laga dhigtaa oo aalaaba ma jabaan, xariggiisuna waa sidaa oo kale. Geela, inta la calaliyo baa maraq looga dhigaa. Geedkan waa ood wanaagsan yahay, ooddiiisana meesha aad saarto dhag bey ku noqotaa oo daldaloollo ma leh. Geedkanu waa dhirta aad u wanaagsan oo waagii hore lagu nacfin jiray, laakiin waqtigan xaadirka, dhirtaa aynu ka sheekaynaynaa oo dhami dhulkii ay ka bixi jireen haddaad aragtaan waa wada nabaad guuray oo xilliyaashii baa isbeddelay oo dadkii baa xumeeyey oo waa la kaydin waayey oo waa la jaray, oo waa la gubay oo dhuxul baa laga dhigay oo wixii dhami haddaad dhulalkey ka bixi jireen aragtaan waaba eber. Doonyaa lagu raraa, waxbaa laga sameeyaa, dhuxushii baa laga gurtay waa la baaba'shay dhulkii oo dhan. Dhulkeenna waxaan ka baqayaa, waaga dambe inuu wada nabaad-guuro.

Axmed Nuur

Geedkan quraca la yiraahdo, horta, inuu da' weyn yahay waxaa ku tusaya magaciisa oo ah QU-RAC, dhawaaqaa ayaa culimada isirka ereyada baraa ku sheegaan inuu yahay eray ka yimid afkii Masaaridii hore. Sida uu geedkaas u baxo isku diiddo ma leh. Waxay yiraahdeen, dadka aad ugu kuurgalay, lix bilood wuxuu leeyahay miro iyo xay, gùga awalkiisa ilaa laga gaaro aakhirkiiisa. waa la nafacsadaa oo waxaa laga nafacsadaa miro xayga laga bilaabo ilaa qabcada. Deyrta awalkeedana waa geedka ugu horreya oo man bixiya oo haddaan roob diìn isagi caleen buu bixiyaa. Geedkan, dhulka biyo-qabadka leh, man buu bixiyaa ama qabow ayuu samaynayaa, caleentiisa aniga waxaan u aqaanna Qayo, Qadawna waa dhahnaa. Marka deyrta awalkeeda Haba-arida ayuu caleen bixiyaa. Awajiinaha oo dhan qabow kasta oo

soo dhaca asaga caleen buu leeyahay. Geedkan lix bilood caleen buu leeyahay, lix biloodna miro iyo ubax buu leeyahay. Geedku waa geed yaab leh, lix bilood inta kale waxaa suurtowda inuu caleen wada sidi karin haddaan doog jirin. Geedkan xataa hadday abaar tahay caleen buu bixinaya oo wuxuu gaarayaa ilaa gùga laga gaaro. Gùga ilaa xagaaga dhammaadkiisa miro hayaa oo miraa laga guranayaa.

Marka haddana waxaan ku wareejinayaa Siciid.

Siciid

Geedkan aad baa loogu dheeraaday, waxaana ugu wacan fiicnaanta uu leeyahay ama taariikhda uu leeyahay oo hadda la leeyahay ilaa saddex boqol sano ama siyaado ayuu jiraa ama saddex kun. Taas ayaa ugu wacan dheeraanshaha lagu dheeraaday geedkan iyo sheekadiisa. Geedkan, sida loo sheegay, geedaha haddii laysu eeg eego kuwa dhinacaa waqooyi ka baxa iyo kuwa halkan ka baxa, xoogaa waxaad mooddaa inay kala duwan yihiin. Halkan quraca waa ka baxaa oo waa aqabka geedka la yiraahdo. Quraca marka uu baxo wuxuu leeyahay qodax aad u fara badan oo dheer dheer. Quraca markuu da' dhexe gaaro ayuu wuxuu bixiyaa qodax yar yar oo ay isbeddeleysaa, habkuu u baxaayey wuu beddelayaa oo wuu ballaaranayaa oo ballar buu u baxayaa. Marka hore taagnaan buu u baxaa, laakiin marka dambe ballaar buu u baxaa ee kor u dheeraan maayo, siduu u badan yahay. ballaarkaa uu ballaartay geedku wuxuu bixinaya qodax yar yar oo tan cadaadda oo kale ah. Marka uu gabowgu soo galoo qodaxda waa la soconaysaa intii waqtii ah. Quraca, damalka, galoolka, sarmaanta iyo cadaadda caleentooda dhirtaas oo dhan waa is wada shabbahayaan, haba kala waaweynaadeene. Marka isagu quraca, sida loo sheegay, mayrax buu leeyahay oo ah tan hadda laga sheekaynayey ee taariikhda dheer leh. Geedkan uluu leeyahay oo waatan laga goostaa oo habab badan loo sameeyaa oo waxa weeye, hangoolka iyo daabka lagu daabto godinta ayuu leeyahay. Wixaas oo dhan ayaa laga isticmaalaa. Marka bal aan u soo noqdo xagga miraha oo aad moodid xoogaa mirihii bixiddoodii in xoogaa lagu dheeraaday. Sida loo sheegay, geedkan wuxuu bixiyaa miro yaryar oo kuukuusan, markuu xayga bixinaayo xoogaa yar bey soo dheeraanayaan, ka dib waxay u dillaacayaan Xay. Xaygaasu meesha kuma dhegana ee ul yar oo dhuuban oo geedka ku haysa buu leeyahay. Xaygaasu marka uu dillaaco laba nooc buu noqdaa, mid waa iska dhacaa oo salka buu ka soo go'aa oo waa iska dhacaa. Midna meeshii uu ka haystay xayga caddaa ayaa waxaa ka soo baxda bahashan qabcada ah. Qabcadaasu waa fideysaa iyadoo qoolaaban bey soconaysaa, miro yar bey leedahay, inta ay mirtu curcurta tahay oo ay jilicsan tahay waa la cunaa. Markii ay gahayrto oo adkaato, xooluhu wey cunaan, laakiin dadka ma cuno oo xoogaa kharaarna waa yeelanaysaa oo saas dadku uma cuno. Qobcadu markey qallasho ayaa dadku u soo noqdaa cunitaankeeda oo miraha laga ridaa oo waa la tumaa, markaas qof waliba siduu rabuu u cunayaa. Sida loo sheegay, caleenta quraca waa xilli xilli. Xilligaasu, sida uu Dhegaweyne sheegay, waxaad leedahay waa wax xilli ku socda. Wixaad arkaysaa mar, geedkii oo iska engegan oo aan caleen lahayn oo Qabco iyo Xay toona lagu arag. Muddo yar markuu joogo misana caleen buu soo saarayaa. Marka wuxuu ku socdaa xilli, waxna uga dhacaan, waxna ugu soo baxaan.

Mid kale baa jirta oo aan la taaban oo ah xabagta. Xabag buu bixinayaa Aad u fara badan. Xabagtu waxay baxdaa waqtiga Xagaaga. Waqtigaasaa geedku xabagta bixiya oo xilliyada kale ma leh. Xagaaga horraantiisa ayuu xabagta bixiyaa. Xabagiisu waa laba nooc: Mid xabagiisu Aad bey u macaan tahay oo markaad dhadhamiso waxaad moodeysaa Malab, oo waxaad moodeysaa markey meesha ku taallo xoogaa yar oo kuusan iyo mid xumbo u eg oo Aad moodeysid inay karkareyso, waxayna leedahay macaan siyaado ah. Midina waa iska caadi oo iyadoo kuusan bey soo baxdaa oo waa xabagta caadiga ah. Labadaas nooc bey xabagiisa u kala baxdaa. Marka geedku Aad u weynaado waa marka la yiraahdo Damal oo magacii quraca ahaa baa Damal yimid. Marka anigu garan maayo magacaasu wuxuu isu beddelay. Hadduu ahhaa Qurac weynaaday sidee buu ku yimid Damal? Anigu waxay ila tahay quraca iyo damalku dhalyo ahaan inay israacsan yihiin, laakiin laba geed oo kala duwan inay ahaayeen, sida galoolka, bey aniga ila tahay. Sababtoo ah damalka wuxuu ka baxaa meelaha qaarkood oo kuma badna dhulka badidiisa, laakiin quraca meel walba waa ka baxaa, oo sida damalka u dheeraadana uma dheeraado oo dherer siyaado ahna ma laha. Laakiin damalka dhereriisu wuxuu gaarayaa ilaa dhowr boqol oo mitir. Marka damalka iyo quraca wey isbeddelaan.

Axmed Nuur

Odayaashu Aad bey wax uga taabteen, sida ay isku beddelayaaniin markey ku sheegeen quraca, Duruje iyo Damal. Bal aan ku wareejiyo Fiqi Buraale.

Fiqi Buraale

Horta, wax waliba marka hore magac kaliya bey leeyihiin; bil matal waxaad ka eegtaa Qaroon, misna waa saddex nooc. Wuxaad eegtaa Xagar. Marka hore waa Xagar misina waa saddex nooc oo midba nooc buu noqonayaa. Quracaan Aad arkaysid magaciisa hore waa Qurac, wuxuuna ku bilowday Dimcad. Markuu soo baxayey Dimcad buu noqday, ama sidiisiiba ha ku soo baxo. Aalaaba marka geed la gooyo Qurac ah oo uu soo baxayo waa yaraanayaa oo qodaxdii wata, markaa dimcad buu ka baxay. Dimcad buu markaa isu rogayaa. Marka saddex qaybood baa jira: Qaybi waa Buur, qaybina waa Bannaan, qaybina waa Taag. Damalku wuxuu u badan yahay dhulka taagga ah oo biyaha badan leh. Wuxuu kaloo ka mid yahay dhirta is-dugsata oo wuxuu ku yaal meesha uu galoolka ku yaallo oo quracu ku yaallo oo yicibku ku yaallo oo lebi ku yaallo kaymo isbiiriya oo salkooda rayskii uu sii-qoyan yahay, damalku halkaana wuu ka baxaa. Laakiin sida qaolibka ah kama baxo buuraha iyo dhulka banaanka ah. Midka bannaanka ku bata waa dimcadka iyo durijaha. Durujaha qodax ma laha oo wuxuu la eyyahay qansaxa, wuu ballaaranayaa, wuxuuna u badan yahay meesha sida Mudug oo kale ah oo dhirta gaagaaban. Dimcadku midka kale wuxuu dheer yahay, intaan laynoo imanin oo irbadi inoo imaanin, inteynu qorro qodaxdiisa yeynu dharka ku tolan jirnay oo irbado yeynu ka sameysan jiray. Laakiin damalka iyo durujaha midna irbad ma laha laga sameysto oo waxaa laga sameystaa dimcadka. Marka wuxuu isu beddelaa meshii Dix ah oo Aad biyuhu ugu badan yihiin iyo kaymaha waaweyn sida hawdka oo kale ah.

Axmed Nuur	Quracii weynu ku dheeraanay, waana geed aad iyo aad qjimo u leh. Waxaynu u gudbeynaa Rooxo ama Ruuxo la yiraahdo. Marka u horreysa waxaan ku horreysiinaya Dhegaweyne.
Dhegaweyne	Rooxadu waa geed miro guduudan leh markey bislaato, goonina uma baxdo oo dhirtey isku martaa. Wawaana ay u badan tahay dhirtaa korkeeda ee ka baxda togagga iyo Nugaasha iyo dhulka biyo-qatinka leh. Miro guduudan bey bixisa, sida saarka beyna dhirta isugu martaa. Geedka higlaha la yiraahdo ayeyna u badan tahay, sidaan anigu arkay. Marka geedkaasu mirihiisa markey bislaadaan baan waxaan arkay dad gurguranaya oo cunaya. Laakiin ruuxadu nacfi saa u badan ma laha oo dhirta uun bey ka baxdaa oo isku martaa.
Axmed Nuur	Runtii waa geed yar, laakiin waa macaan badan tahay oo dhirta macaan bey ku jirtaa. Wawaan ku celinaya ninka la yiraahdo Daahir Afqarshe. Daahirow, bal rooxada geedka ay ka baxdo iyo sey u baxdo iyo faa'iidada ay leedahay.
Daahir Afqarshe	Rooxa faa'iido weyn ma leh, oodna ma leh oo waa dhirta dhirta isku darta. Rooxada marka ay bislaato yey mira guduudan leedahay oo la cuno. Marka tilmaan uun baa laga qaataa, oo ruuxii qurux lagu shabbahayi uun baa la yiraahdaa wax caynkaas ah ruuxa la diiray la moodo. Rooxo ood ma laha, geed weyn ma aha, miro wanaagsan oo la cuno ma leh oo saddex mir baad ku aragtaa oo gududan oo uu dadku cuno oo aan ahayn kuwa sidaa qaaya u leh.
Axmed Nuur	Waa sida uu sheegay Afqarshe, nafac weyn ma leh, laakiin dhinaca quruxdaa loo qaataa oo iyada ku nafac badan tahay, oo gabayada bey ku badan tahay. Wawaan u sii gudbayaa geed aynu haddaayey wax ka sheegsheegnay oo aan moodaayey inaad ka hadasheen oo ahaa geedka la yiraahdo garaska. Wawaan ku horreysiinaya Siciid. Siciidow, garaska isku diyaari.
Siciid	Intaan loo gudbin garaska waxaan doonayaa inaan in yar ku sii daraa rooxada iyo waxtarkeeda. Rooxadu geed-adeeg ma aha oo geed saa u sii daahaya ma aha, sida loo sheegay. Laakiin qofkii baahan ee hela waa shey uu ku baahi beelo. Rooxadu waa yaanyada oo kale oo sida yaanyada loo isticmaalaa, waana miro macaan tahay, xooluhu wey cunaaniin, dadkuna waa cunaa, haadduna waa cuntaa. Ninbaa inta miro cunay gabyey oo yiri: "Haddaan rooxana cunay gaajo waa raran cadaabeede" oo halkaa wuxuu ku tilmaamayaa inay nafaqo leedahay wax tar ah. Garasku geedaha dhulka oomanaha ah ka baxa weeye. Haddaad eegtid waa geed aan aad u dheeraanin oo meel dhexe, dhererkiisu yahay. Garasku caleemo balballaaran buu leeyahay oo aan saa u waaweynayn. Laakiin caleemaha higlada oo kale ayuu garasku leeyahay. Garasku qodax ma leh, wuxuuna bixiyaa miro. Mirihiisu wax ka adkaysi badan oo noocyoo badan bey u baxaan. Mirahaas waa la cunaa oo waa la karsadaa, adeeggooda waxaa la yiraahdaa waxaasu ma garas baa? Miro ha noqoto ama geedkuba ha noqdo adayg baa

lagu xisaabaa. Wuxuu u badan yahay dhulka oomanaha ah oo uu ka baxaa.

Axmed Nuur

Garaska waa geed yaab leh oo wuxuu ka mid yahay dhirta abaarta lagaga gudbo. Mirahiisa laba siyood baa loo cunaa: marka ay bisaadaan dub guduudan bey leeyihii oo dubka guduudan waa la cunaa, waana iska ruux-raajis oo gaajo maalin ku haya waa looga gudbi karaa, laakiin wax saa u sii ridan ma aha. Faa'iido kale ayuu leeyahay oo mirihiisa waxay ku jiraan geed gal ah oo waxaa ku jira guduud, xuub cad baa ku sii xiga. Xuubkaa dambe waxaa ku jira mirihii oo laba qalbac ama dhambal. Labada dhambal oo saa isu dhegan baa la qaadayaa oo waa la karinaya. Aallaaba marka la karinaayo, kariskiisu waa daahaa. Kariskiisa waxaa la yiri haddii la saaro subaxii oo maantoo dhan la karinaayo sidiisii buu ahaanayaa oo waxaa la yiraahdaa "waxaasu ma Garas baa". Markii uu bisaado ayaa la cunaa oo waa lagu abaar baxaa. Garasku wuxuu la mid yahay galleyda oo meesha ay galleydu dadka u gasho ayuu u galaa. Marmarka qaarkood garasku wuxuu noqdaa cunno quutal qaalibka oo haddii dadka casho loo siiyo oo xoogaa caano ah iyo xoogaa hilbo ah lagu daro waa abaar ka bax. Waana la doonaa baa la yiri oo wuxuu ka mid yahay dhirta ay dadku aad u daneeyaan oo guruftiisa aad u doontaa weeye oo la kaydsado oo la dhigto isaga iyo canjeelka iyo geedkaan la yiraahdo berdaha. Saddexdaa geed waa la kaydsadaa oo waa la uruuriyaa. Waxaan ku celinaya Daahir Afqarshe.

Daahir Afqarshe

Mahadsanid. Geedkan garaska ah, bal markiisa hore waa tay inoo shardi ahayd inaynu geedka nooca uu yahay sheegno. Geedkaasu waa geedaha la yiraahdo geed-madowga, waana geed.abaareed oo waa geed mar walba caleen leh. Garaska wuxuu ka baxaa dhulka buuraha ah iyo dhulka waqooyiga xiga. Garasku har weyn waa leeyahay, jirrid weynna waa bixiyaa. Dadka dhir-qoraha ah waxay ka qoraan weelal iyo agabta lagu manaafacaado. Marka xagga mirihii la yimaado, sida Axmed Nuur u sheegay, miro tiro badan buu bixiyaa. Mirahaasu kolka ay bisaadaan, galka sare iyo iniinta waxaa u dhexeeya xuub guduudan ee uu leeyahay oo la cuno. Markaas ayaa mirihii la waraa, iniintii hoose waa la qallajiyaa. Iniintaas marka la qallajiyo yaa weel lagu guraayaa oo Xashinno ama jawaanno ama waxa caynkaas oo kale ah. Garasku waa dhirta kaydka gasha oo horta yaan loo qaadanin geed fudud inuu yahay. Waxaa la yiri, soomaalidii hore, "saddex faruuran yaa abaar lagaga baxaa", bey yiraahdeen, oo waa maxay saddexdaasi? Saddexdaasu waa: geela, garaska iyo kullanka. Geedkan raggii kariyey wey soo dhaafeen oo waxaa u caado ah baa la yiri "laba jeer in biyo laga daadiyo" oo ay yiraahdiin biyahaasu waa qaraar. Marka dambe ee uu jilco oo biyo kale lagu kariyo, macaan badan ma laha, laakiin qaraarkii baa ka baaba'aya. Garaska la kariyey marka la cunayo iidaan baa lagu daraa oo subag iyo caano baa lagu daraa. Markaa garaskii qofka calooshiisa kama baxaayo oo wuxuu noqonayaa qof hilib geel cunay oo kale. Ma hubo sida kan kale inuu yahay laakiin geedka kulunka la yiraahdo waaba sharbad. Sidaas oo kale ayaa isna loo kariyaa intaa in la eg baa laba jeer biyo lagu shubaa. Marka sidaas oo kale looga shaqeeyo oo caano

geel haddaad ku darto waa dhirta lagu dacar baxaa ee cudurradatan ka daawada ah oo dadka reer-magaalaha ah lala raadiyo oo haddaad cunto oo aad caano ka daba cabto. Waa dhir qofka la doonaayo in lagu daaweyyo. Dadka barida, subagga goroyada iyo waxaa aad arkayso waa ka wada qaalsan yahay. Garaska inuu kuwaas oo kale la qiime yahay, waana geedkaas kuu oollaaya oo wiligaa meeshaad doontana u safrin kareyso oo aan xumaanayn oo ma qurmaayo oo waa iska qallalan yahay oo qalleelkiisa baa la karinayaa. Sida aan u aqaan anigu geedkaa garaska la yiraahdo waa sidaa. Waxaadse moodda soomaalida qaarkeed inay ka faanto oo wiilka geela ku heesay wuxuu yiri: "Markaad guran tahay geed la yiri garas oo aan qofi cunin yaannu guranna".

Axmed Nuur

Saad u macnaysay garaska aad iyo aad baad ugu mahadsan tahay. Garasku geed qiime yar maaha, bal wuxuu la tartamayaa digitta iyo galeyda. Waxaa jira garaska mararka qaarkood la kariyo, aniga karintiisa wax badan baan ka qaybgalay. Garaska waa la kariyaa, digsaa lagu shubaa oo marka hore dambas baa lagu daraa. Markuu biyaha dambaska leh laqo baa misna laga shubayaa oo biyahaay iyo dambaska laga daadinayaa oo waa la dhaqayaa. Marka la dhaqo baa biyo kale lagu shubayaa oo biyo kale ayaa ka dhacaaya. Markuu iyaga laqo baa biyo kale lagu shubayaa. Biyaha saddexaad baa waxaa ka soo baxaaya biyo wax kasta ka macaan oo aad moodid kuwa yicibta oo kale. Marka dadka sonkorta haysta haddeey sonkor ku daraan sì kale ayuu noqonayaa.

Waxaan ku wareejinayaa Fiqi Buraale.

Fiqi Buraale

Horta geedkaas la yiraahdo garaska waxaa inoo dhibaato ah, markii hore suu ahaan jiray iyo maanta sida ay dhirteennu tahay. Maxaa yeelay waagii hore dhirtu waa qaybsanaan jirtay. Marka dagaallada loo socdo ama xooluhu kaa guran yihiin ama aad socdaalba u socoto, waxaa la oran jiray" War meesha aan u sii maraynaa qaraab ma leedahay? Haddaadan marka wax jicsin ah wadanin. Bil matal, waad aragteenoo waxna markaa la joogo ay cunidooda ku fiican yihiin, waxna dhigaalka dambe ayey ku wanaagsan yihiin. Marka la yiraahdo hilibka solooga ah ee guduriga la yiraahdo oo la cunayo ee jawaannada lagu gurto, waa marka ama duullaanka loo socdo ama cayrtla yahay oo meel fog loo socdo, waa loo qaataa. Marka dadka maanta joogaa garan maayo dhirtasu waxay gasho iyo waxay guddo midna. Hase ahaatee bahalkan garaska la yiraahdo haddaan dib ugu noqonno waxaa weeye dhirta aan qaraabka hore ahayn, laakiin raandhiiska leh. Maxaa yeelay dhirta qaarna isla markaaba waa la cunaa, qaarna raandhiis baa laga dhigtaa oo haddaad engejiso sida yicibtaa loo cunaa. Marka waxaa weeye dhirtaa dambe oo keyd ah. Bahalkan garaska la yiraahdo asagu qaraabkiisa hore waxaa weeye, haddaad hesho intaad diirto oo intaada gaarin beerkiisa oo labada dhambal kala ah ayaa sida aad u sheegteen uu leeyahay. Markaad dubka hore kan ku xiga ayaa macaan yar ee guduud ah laga cunaa. Beerkiisa marka waa la keydsadaa. Sida aad u sheegteen wax waliba waxay leeyihiin hab loo bisleeyo. Marka garaska habka loo bisleeyanaayo iniinihiisa ah sida yicibta oo kale ah waxay leeyihiin uskag fara badan oo uskuggaas

haddii aan laga miirmin oo laba iyo saddex jeer goor aan la hagaajin ma wanaagsanaado. Laakiin marka diirkka laga qaado ee la mayro oo misna la mayro ee mar saddeexaad la kariyo ee aad loo kariyo waxa weeye dhirta kaydka loo dhigtaa lana cuno markii la bisleeyo oo aad iidaaman kartaa, caano ayaad ku darsan kartaa oo waa dhirta kaydka leh oo calooshana dhowr maalmood lagu qaadi karo, qaarkiisna haddii mar la mayro oo mar labaad lagu celiyo ee sidiisa loo cuno waxba caloosha kaaga reebi maayo oo waa lagu dacar baxayaa gebigiisaba oo waa sida kullanka oo kale. Maxaa yeelay kullanka markaad karsatoo biyhiisa cabto calooshaa soconaysa. Marka geedkaan sida aad u amaanteen ood u sheegteen baan aniguna u aqaannaa wuxuuse doonayaa gabar wanaagsan oo karin taqaanna ee uu dab wanaagsan helo oo si wanaagsan loo sameeyo, raandhiis dambe oo la qaato oo xataa marka la kariyo, asagoo karsan baa sidiisa loo cunaa oo sida yicibta loo cunaa. Markaad geed aad u caaqibo leh, caleentiisuna sidaas oo kale weeye. Garaska iyo kullanka waa isku dir oo waa laba geed oo isku dir. Weliba mararka qaarkood waxaa looga yaabaa geedkaa weyn hadddaad aragto, hoostiisa waxaa suurtowda in libaax jiffo oo weliba ka digtoonow oo waa dhirta libaaxu harsadaa oo wuu cunaa mirihiisa. Sida bahalka qujeenka la yiraahdo ayuu libaaxu u cunaa garaska mirihiisa. Garasku waa geed daawo ah. Haddaad aragto geed bahal cuno daawaa ku jirta. Sidooda bahalaha geed walba ma cunaan ee hadday geed cunaan waa geed ay is yiraahdaan ama raandhiis buu leeyahay ama dawuu leeyahay. Khususan libaaxu wuxuu doontaa geedaha noocas ah oo uu cunaa, waana dhirta uu ku dhow yahay libaaxu.

Axmed Nuur

Kaa aan halkaa kaga gudubno. Wuxaan u gudbaynaa geed kale oo usagu yaab leh oo la yiraahdo Carmo. Carmada maalin dhoweyd waad ka hadasheen. Anigaa waxaan ku darayaa carmo la yiraahdo Carmo-Muudal oo miro ah, iyada caleenteeda aan la karin laakiin miraheeda la cuno oo dhulka buuraha ah ka baxda. Taa halkaa baan ku sii dhaafayaa. Canjeelka waa ka hadalnay oo markii aan ka hadalnay murcoodka ayuu raacay. Wuxaanu rabnaa inaan ka hadalno geed la yiraahdo Garow. Geedkaa garowga la yiraahdo magaalaada Garawe la yiraahdo ayaa loogu magac daray.

Bal Daahir Afqarshe geedka siduu u baxo iyo sida looga faa'ideysto wax nooga sheeg.

Daahir Afqarshe

Garow geedka la yiraahdo, aniga uma aqaan waxaan haruurka ahayn. Haruurka nooc ka mid ayaan aniga u aqaan garow. Haruurkaa sida loo kariyo noocyoo noqda. Annagu haddaan daraawiish nahay, marka aanu haruurka tunno oo isha ka tuurno, baalkana ka tuurno oo sidaa loo kariyo baynu annagu garow u naqaannaa. Marka haruurka isha oo kaliya laga tuuro oo isaga oo dhogortiisa wata la kariyana Koronkor baanu u naqaannaa. Marka intaa laga sii jebiyo oo Jariir oo qur ah la kariyo, markey bislaato budada lagu darana Kibis baanu u naqaannaa oo waa tan dadka kale uu yiraahdaa Soor. Wixii aan kibis loo beddelayn, haruurka saddex nooc baa loo kariyaa. Marka anigu garow kaasaan u aqaannaa.

Axmed Nuur	Siciidow, bal adiguna garow maxaad u taqaannaa, wax nooga sheeg.
Siciid	Garow, hora, geed sidiisa u baxa ma ahaa ee waa magac dhirta qaarkeed ka yimid. Garowga asakiisu wuxuu ka imanayaa cawda miraha ka baxa ayaa garow la yiraahdaa ama halka kan miraha qoonaha ku yaal bey isu eg yihii oo waxna kuma kala beddelna. Laakiin garow wuxuu ka baxaa cawda. Garow marka la yiraahdo waa markaa ay miruhu gahayr gaaraan aseyan qalleyl gaarin. Waa la jaraa oo dhexda lagu dhiftaa oo iniinta dhexda ku jirta biyaha ma aha ee waa dhuuxa cad ee ku jira. Kaa cad oo kale weeye. Kaasu waa qumbaha. Marka laba meelood baa laga suraa bir yar, waa la soo bixiyaa oo laba darfood baa laga dalooliyaa. Waagii hore garowga Cadan baa loo dhoofin jiray iyo dhulalka kale oo waa la iibin jiray. Caw-Baarta iyo cawda kale haddii la isku eego, dhererka maaha ee waa isku mid. Marka ay qallasho oo sideeda isugu xiran tahay, miro kuus-kuusan baa ka baxa. Marka waagii hore oo ciyaaraha la ciyaari jirayna xeego ahaan baa loogu ciyaari jiray, markay qallasho oo ma jabto markey qallalan tahay. Marka hadda aniga xusuus ahaan baan idin xusuusiyey. Geedka waa geed iska caan ah oo dadka dhoofa oo Cadan iyo meelo kale waa mid caan ku ah, cawduuna ka baxaa.
Daahir Afqarshe	Haddaa macnihii i dhacay oo waad mahadsan tahay. Geedkaa garow la yiraahdo oo cawda miraheeda ka baxaan ama qoonaha oo dhirtaan dhaadheer ee magaalada ka baxda ayuun baan laga aqoon. Marka aniga magac kale ayaan u aqinay. Soomaalidu maahmaah bey leedahay oo waxey yiraahdeen: "Sidee xeego loo xagtaa ilkana u nabagalaan". Dhallinyaradaa dhulkaa cawda ka baxdo joogta ulo yaryar oo qoolaaban bey goostaan iyadey ku bartaan cayaarta oo waa xeegeysanayaan baa la yiraahdaa. Anigu waan arkayoo markey bisaadaan inay dusha ka yara guduutaan, laf adagna yihii.
Axmed Nuur	Geedkaan garowga lagu sheegaayo waa miraaha cawda, sida uu geedkan baalmada ah isaguna uu qoonada u bixiyo. Haddaan hadeer Iskushuban tagno weynu arkaynaa baalmadaasu waa ku taallaa, cawdiina bannaankey u taallaa oo waa isku dir oo waa isu egihii, laakiin isku si uma baxaan. Mayra waxaa la yiraahdo waa Qono, qoonahana waa la xagtaa oo xeegada baa laga xagtaa, laakiin cawda waxaa ka baxa garow oo sida Siciid u sheegay wuxuu u eyyahay qoonaha, laakiin xoogaa wuu ka yar yahay. Haka sii yaraadee waa la kala jebinaya intuu qoyan yahay oo waxa laga soo bixinayaan wax beer ah oo intaa la eg. Beerkii waa la warayaa, cawda caleemaheedii baa la tumayaa, kaddib waa lagu taxayaa. Markii la taxo ayaa la iib geynayaa oo waxaa aalaaba loo safriyaa xaggaa iyo Basra oo reer basraa aad u jecel. Reer-basra naftoodu waa soo dhoofiyan oo marmar waxaan arkay asagoo Muqdisho la wareejinaya sidii kuul oo kaleeto. Mar waa la xagtaa oo ilkuhuu adkeeyaa oo waa baar-goynayaa. Marka meeshaas meesha maahmaahda ka timid. Waxaan ku celinaya Fiqi Buraale.
Fiqi Buraale	Geedkaa Garow la yiraahdo anigu ma cunin mana kala jeexin, laakiin waan arkay oo waxaan arkay asagoo taxan oo la taxay oo sidii kuul

ahaan loo taxay oo aan waaweynayn inta la qurxiyey oo la wanaajiyey oo la hagaajiyey, sidii bahasha yoocada la yiraahdo. Yoocadu waa yar tahay bahal inii oo dhinaca ku leh nabar yar madow, inta kalana ay guduudan tahay. Yoocada marmar baa haweenka kuul ka dhigtaan. marka saas oo kale ayaa loo sameyn jiray oo dibedda loo dhoofin jiray oo asagoo la wado ayaa arkay oo lana sii qaaday lana soo qaaday, laakiin wax uu gooyo kama baaraan-degin. Waa uun geed laga maarmi waayey oo waxaa la dhoofiyuu qabaa. Sida geedkan qoonaha ah oo inta loo xiro lagu qurxiyo oo la xardho oo la yiraahdo hasha dhiciska deyn weyday iyi isku nooc ma aha oo waa kala gooni. Dir wey wadaagaan laakiin waa kala gooni oo waa kala nooc. Bil matal mayrada iyo cawda waa isku dir waana kala dir. Waa isku dir oo balballaarka mooye sida kale waa isku eg yihiin. Inkasta oo ay dir wanaagsan tahay ma sameysanto, laakiin waxay leedahay qoono wanaagsan oo xoogaa ka weyn taa oo iyada xagasho badan oo xeegada lagu ciyaari karaa. Laakiin tan laguma ciyaari karo xeegada oo waa wax yar oo dhuuban. Mar haddaad maqasho caw waa tan dermooyinka laga sameeyaa oo dhexdeeda buu ka baxaa. Waxaad ka eegtaa bahalkan la yiraahdo galleyda ama aribikhida oo waa tan laga goostaa miraha, ulaheedana waa tan qasabka laga dhigtaa oo waa la ruugaa oo sonkor baa laga dhigtaa. Dir waxaa wadaaga mayrada iyo cawda, waxaa soo raaca geedka caw-baarka la yiraahdo, laamahana waa isku eg yihiin, laakiin waa ka weyn yahay waana ka adag yahay. Cawdu waa nooc yar yar oo la dhoofiy, laakiin sida loo soo guro ma aan arkin oo ma aqaanno.

Axmed Nuur

Waxaynu ku dareynaa geedkan la yiraahdo qoonaha. Cawdu waxay ka mid tahay macaadinta dabiiciga ah oo iyada iyo cusbadaba kama faa'iideysanno. Waxaa la yiri: dhowr duufaanood oo Bari ka dhacay ayaa wax gaarsiiyey oo jirridahay gooyeen. Hadda waxaa la yiri: halkii dermo waxay joogtaa kun ilaa laba kun oo maba la goyn karo. Waxaynu kari karnaa inaan maalintii dhoofinoo laba markab oo cawdaas ah oo adduunka u iib-geyno. Sidaas oo ay tahay haddana kama shaqaysanno oo soomaalidu waa wax yaab leh oo rì beynu dabajoognaa.

Waxaan ku wareejinaya Siciid oo geedkaa aad u yaqaanna.

Siciid

Geedkaan cawda ahi, soomaalidu wey wada taqaannaa, xataa haddii aan laf ahaatiisa la wada arag. Soomaalidu waa wada taqaan cawda, laakiin mirihii xaggooda ayaan ku noqonayaa oo aad moodeyso in aynu xoogaa dhir kale u soo dhoweynay ama ku qaladnay. Mayrada iyo cawda horta isma leh, miruhuna isma leh. Miraha mayradu sida timirtay u baxaan oo waxaa soo baxa cutub weyn. Mayrada miro yar yar baa ka baxa sida timirta oo kale ah, waana laf kaliya oo cad. Dadku waagii hore maba cuni jirine waqtiyadaan xumaaday inay cunaan waa iska suurtowdaa, laakiin waa sida timirta oo meelna timirta looga dooni maayo. Caw ahaan hadda wax kale lamaba isticmaalo. Cawdii waxaa maqlay, dhulkii ay ka bixi jirtay waa nabaad-guuray oo leh caw. Xamar beynuba ku arkaynaa inaan caw la keenin oo tan hadda halkan la keeno ay tahay noocy kale oo dhir kale laga soo guray. Marka xeegada aan u soo noqdo. Xeegada markeeda hore waa geed mirihiisii

soo baxaayey. Mirahaas aynu ka dhigno iyagoo curcur ah, biyo yar baa ku jira, waa la iska isticmaali karaa oo waa la cunaa. Laakiin markey adkaato oo gahayr isu beddesho biyihii wey ka dhammaanaya oo beerkiisii baa haraya. Beerkaas baa la kala goynaya oo waa sida aynu u sheegnay. Beerka sidaas loo dhoofiyaa ninkii raba afkuu ku macaansadaa oo afkuu gashadaa oo tartiib buu u dhammaadaa oo afka uun baa lagu carafsadaa. Waxa maahmaahdu ka baxday waxaa weeye, goortuu geedkanu bislaado asagoo cawdiisii ku yaalla. Markuu bislaado buu wuxuu noqonaya macaan qobkiisa kore. Marka kolkuu bislaado dadku wey soo guraan. Dad waxay ku xagtaan ilkaha oo xagashadaa la xaganaayo buu ilkaha wax yeelaa, hoosna waxaa ku jira beerkaas adag oo qolofka adagi saaran yahay.